

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Commentaria et disputationes scholastica in Summam D.
Thomae Aquinatis**

Nazarius, Johannes P.

Coloniae, 1621

Articvlvs IX. Vtrum hæc sit vera. Iste homo, demonstrato Christo, incepit
esse?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82325](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82325)

cundum seipsam, possunt simpliciter dici de Christo ratione humana natura: sicut simpliciter dicimus Christum esse passum, mortuum, & sepultum. Sicut etiam in rebus corporalibus, & humanis, ea, quae in dubitationem venire possunt, an conueniant toti vel parti, si insunt alicui parti, non attribuimus toti simpliciter, id est, sine determinatione: non enim dicimus, quod Aethiops est albus, sed quod est albus secundum dentes. Dicimus autem absque determinatione, quod est crispus: quia hoc non potest et conuenire, nisi secundum capillos.

Ad primum ergo dicendum, quod aliquando Sancti Doctores causa breuitatis determinatione omissa, nomine Creatura vtuntur circa Christum: est tamen in eorum dictis subintelligenda.

Ad secundum dicendum, quod omnes proprietates humanae naturae, sicut, & diuinae possunt aequaliter dici de Christo. Vnde, & Damasc. dicit in 3. lib. quod Christus, qui Deus est, & homo, dicitur & creabilis, & increabilis, partibilis, & impartibilis. Sed tamen illa, quae dubitationem habent circa alterutram naturam, non sunt dicenda absque determinatione. Vnde ipse postea alibi subdit, ipsa una hypostasis. scilicet Christi, & increata est Deitate, & creata est humanitate. Sicut, & econuerso non esset dicendum sine determinatione, Christus est incorporeus, vel impassibilis ad euitandum errorem Manichaei, qui posuit Christum verum corpus non habuisse, nec vere passum esse: sed dicendum est cum determinatione, quod Christus secundum Deitatem est incorporeus, & impassibilis.

Ad tertium dicendum, quod de natiuitate ex Virgine, nulla dubitatio potest esse, quod conueniat personae filij Dei, sicut potest esse de creatione. Et ideo non est similia ratio vtriusque.

Forma Textus.

RESPONDET primo S. D. quaesito vnica conclusione, deinde proposita, vel magis insinuata vna distinctione, statuit duas regulas.

CONCL. est: Non est absolute dicendum, quod Christus est creatura, vel minor patre, sed cum determinatione, scilicet secundum humanam naturam: Probatur: quia cum haereticis, nec nomina debemus habere communia; ergo non est absolute dicendum, &c. Antecedens probatur: Primo auctoritate Hieronymi; qui dicit, quod ex verbis inordinare prolatis incurritur haeresis. Secundo probatur, quia sic videremur fauere eorum errori. Consequentia vero probatur: quia Arriani haeretici dixerunt, Christum esse creaturam, & minorem patre, non solum ratione humanae naturae, sed etiam ratione diuinae personae.

Distinctio est: Ea quae Christo conueniunt ratione humanae naturae, sunt in duplici differentia: Nam quaedam sunt, de quibus dubitari potest, quod diuinae personae conueniant secundum seipsam: Quaedam vero sunt, de quibus nulla potest esse suspicio, quod diuinae personae conueniant secundum seipsam, sed clare constat ea illi conuenire ratione humanitatis assumptae.

Prima Regula est: Ea, quae ita Christo conueniunt ratione humanae naturae, vt dubitari de eis possit, quod diuinae personae conueniant, non possunt simpliciter dici de Christo.

Secunda Regula est: Ea, de quibus suspicari non potest, quod diuinae personae conueniant secundum seipsam, possunt simpliciter dici de Christo ratione humanae naturae: Manifestatur haec regula: quia simpliciter dicimus, Christum esse passum, mortuum & sepultum. Deinde probantur ambae simul ex communi vsu loquendi in rebus corporalibus & humanis, in quibus quaedam sunt, quae secundum se communia sunt toti & parti, ac proinde dubitari potest, an conueniant toti vel parti, vt esse albus: Quaedam autem propria sunt

vnici soli parti, vt esse crispus. Et ea quidem, quae secundum se communia sunt toti & parti, si alicui parti tantum insunt, non attribuuntur toti simpliciter, id est, sine determinatione, quia non dicimus, quod Aethiops est albus; quia facile quis opinari posset illu esse album secundum se totu, sed dicimus, quod est albus secundum dentes. Quae autem propria sunt vni parti, simpliciter, id est, absque determinatione, attribuuntur toti: dicimus enim absque determinatione, hunc hominem esse crispum, quia crispitudo non potest homini conuenire, nisi secundum capillos.

Expositio Textus.

DVO SVNT in hoc discursu, quorum explicatio legenda est apud Caietanum. Primum est illud antecedens: Cum haereticis nec nomina debemus habere communia. Secundum est illud assumptum ad probationem consequentiae: Arriani dixerunt Christum esse creaturam, & minorem patre.

QVÆRVNT hic expositores; an haec propositio: Christus est creatura, non ea tantum ratione sit vitanda, quia periculum habeat erroris, sed etiam, quia falsa sit in rigore, & in proprietate sermonis: Ratio dubitandi est: quoniam ex Sanctis Patribus quidam negant & quidam affirmant, Christum dominu esse creaturam, & magna est inter Scholasticos concertatio, & S. Doct. hic diuersam videtur habere doctrinam ab ea, quam alibi tradidit, vt notant hic recentiores. Ex quibus Med. & Aluar. affirmant D. Thom. hic & alibi in ea fuisse sententiam, quae docet praedictam propositionem in Rigore & proprietate sermonis esse falsam. Vasquez autem sequutus Caietanum, ait & pro posse defendit eam esse veram, & solum propter erroris periculum esse cauendam. Cuius argumentis plene satisfacit Aluar. Suar. proposita distinctione nititur vtramque sententiam conciliare, sed eam conciliationem impugnatur Vasquez quibusdam non satis efficacibus argumentis. Aliam conciliationem adhibet dictis S. Thom. Bergomas in Aurea Tabula, dubio 123. sed lectori sufficere poterunt ea, quae scribunt hic Medi. & Aluar. d. sp. 70.

ARTICVLVS IX.

D Vtrum haec sit vera, iste homo, demonstrato Christo, incepit esse?

AD nonum sic proceditur. Videtur, quod ille homo, demonstrato Christo incepit esse. Dicit enim Augustinus super Ioann. Priusquam mundus esset, nec nos eramus, nec ipse mediator Dei, & hominum, homo Iesus Christus. Sed illud, quod non semper fuit, incepit esse. Ergo ille homo, demonstrato Christo, incepit esse.

Præterea: Christus incepit esse homo. Sed esse hominem, est esse simpliciter. Ergo ille homo incepit esse simpliciter.

Præterea: Homo importat suppositum humanam naturam. Sed Christus non semper fuit suppositum humanam naturam. Ergo ille homo incepit esse.

Sed contra est, quod dicitur Hebr. vlt. Iesus Christus heri, & hodie, ipse, & in secula.

Respondetur dicendum, quod non est dicendum, quod ille homo, demonstrato Christo, incepit esse, si nihil addatur, & hoc duplici ratione. Primo quidem: quia haec locutio est simpliciter falsa, secundum sententiam catholicam fidei: quae ponimus in Christo vnum suppositum, & vnam hypostasim, sicut, & vnam personam. Secundum hoc enim oportet, quod in hoc, quod dicitur, iste homo, demonstrato Christo, designetur suppositum æternum: cuius æternitati repugnat incepere esse. Vnde haec est falsa, hic homo

homo incepit esse. Nec obstat quod incipere esse conuenit humane nature, quæ significatur, per hoc nomen homo: quia terminus in subiecto positus non tenetur formaliter pro natura, sed magis materialiter pro supposito, ut supra dictum est. Secundo, quia etiam si esset vera, non tamen esset ea viuendum absque determinatione, ad cuiusmodi hæresim Arii: quia sicut persona filij Dei attribuit, quod esset creatura, & quod esset minor Patre, ita attribuit ei, quod esse incepit, dicens quod erat, quando non erat.

Ad primum ergo dicendum, quod auctoritas ista est intelligenda cum determinatione: ut scilicet dicamus, quod homo Iesus Christus non fuit antequam mundus esset, secundum humanitatem.

Ad secundum dicendum, quod cum hoc verbo incipit, non sequitur argumentum ab inferiori ad superius: non enim sequitur, hoc incipit esse album, ergo incipit esse coloratum. Et hoc ideo, quia incipere, importat nunc esse, & non prius: non autem sequitur, hoc non erat prius album, ergo non erat prius coloratum. Esse autem simpliciter, est superius ad esse hominem: unde non sequitur, Christus incepit esse homo, ergo incepit esse.

Ad tertium dicendum, quod hoc nomen homo, secundum quod accipitur pro Christo, licet significet humanam naturam, quæ incepit esse: tamen supponit suppositum æternum, quod esse non incepit. Et ideo, quia secundum, quod ponitur in subiecto, tenetur pro supposito, secundum autem, quod ponitur in prædicatione, refertur ad naturam, ideo hæc est falsa, Homo Christus esse incepit: sed hæc est vera, Christus incepit esse homo.

Forma Textus.

CONCLVS. ista: Hæc est falsa: Iste homo, demonstrato Christo, incepit esse. Probatur dupliciter: Primo, quia in hoc quod dico: Iste homo demonstrato Christo demonstratur suppositum æternum; ergo hæc est falsa: Hic homo, demonstrato Christo, incepit esse. Antecedens probatur: quia secundum sententiam Catholicæ fidei in Christo vnum est tantum suppositum æternum, sicut & vna persona; ergo. Consequentia vero probatur: quia æternitati suppositi siue personæ repugnat incipere esse. Hinc rationi responderi possit dicendo, quod hoc nomen homo non designat suppositum; sed significat humanam naturam, cui conuenit incipere esse: sed hanc responsionem reiicit S. D. ut fallam: quia terminus in subiecto positus non tenetur formaliter pro natura, sed magis materialiter pro supposito. Secundo probatur conclusio: quia vitandus est error Arii, qui sicut personæ filij Dei attribuit, quod esset creatura, & quod esset minor patre, ita attribuit ei, quod esse incepit dicens, quod erat, quando non erat; ergo etiam si esset vera dicta propositio, non tamen esset ea vitandum absque determinatione.

Controuersia Vnica.

De veritate conclusionis: An scilicet hæc propositio: Iste homo, demonstrato Christo, incepit esse, sit vera in proprietate sermonis?

Sententia Doctorum.

PRIMA sententia est Scoti & sequacium; inter quos est Vasq. Hi dicunt dictam propositionem esse veram & propriam.

Secunda sententia est, Dur. dicentis prædicatum illud incepit esse distinguendum esse: nam si refertur ad suppositum ratione ipsius suppositi, falsa est (inquit) propositio; si vero ad suppositum refertur ratione humanitatis, vera est.

Tertia sententia est S. Tho. negantis, eam esse veram, sententiam hanc tuerentur Capr. Caiet. Medi. Suar. Val. Aluar. & alij non vulgares Scolastici, &

est valde consona diuinis scripturis & doctrina Patrum.

QUÆSTIO hæc summa cum breuitate est à nobis definienda; quoniam de ea late ac erudite differunt Cai. & Alu.

Notandum est igitur primo ex D. Tho. hic & supra art. 7. ad 4. terminum in subiecto positum non teneri formaliter, sed materialiter pro supposito; & quamuis non oporteat, ut propositio vera sit, omnia prædicata dicta de subiecto conuenire supposito ratione suppositi, sed quædam etiam illi possint conuenire ratione naturæ; sicut cum dico: album disgregat; necesse tamen est ut quod dicitur de subiecto, non repugnet supposito, ita ut non sufficiat illud non repugnare naturæ, aut illi conuenire. Cum igitur in hac propositione Iste homo, siue Christus incepit esse, hoc prædicatum incepit esse repugnet supposito; pro quo supponit subiectum, videlicet Iste homo; ideo simpliciter est falsa dicta propositio.

Secundo dicendum est ex Cai. nomen posse dupliciter importare aliquod totum: Vno modo, ut significet per se primo totum ipsum seu compositum catechorematicæ, & supponat pro illo; ut hoc nomen, ænea sphaera: Alio modo, ut significet quidem totum, non tamen principaliter, vel per se primo illud significet aut supponat pro illo, sed principaliter supponat pro altera parte reliquam connotando. Si nomen significet totum primo modo, de hoc toto dici potest simpliciter, quod incipiat esse, quando incipere esse dicitur de vna parte illius cum ordine seu determinatione ad alteram; Vnde si hæc est vera: æs incepit esse sphericum, hæc etiam erit vera: sphaera ænea incepit esse: & similiter si hæc vera est. Sortes incepit esse albus; hæc etiam erit vera: Sortes albus incepit esse. Si vero importet totum secundo modo, non potest simpliciter de eo dici, quod incipiat esse, quando incipere esse dicitur de vna parte cum ordine seu determinatione ad alteram, ut in propositio: nam quia Iste homo siue Christus significat totum secundo modo; (significat enim totum hoc, quod est suppositum diuinum, & natura humana, sed pro sola hypostasi supponit, connotando naturam) ideo licet Iste, videlicet suppositum diuinum, incipiat esse homo, non sequitur tamen, hunc hominem incipere esse; quia daretur intelligi personam incipere esse.

Tertio aduertendum est, propositionem hanc: Iste homo incepit esse, habere duas exponentes, alteram affirmatiuam, videlicet; Iste homo quandoque fuit; alteram negatiuam, videlicet; Iste homo immediate ante illud tempus non fuit, quæ est propositio de secundo adiacente, & negat pro toto tempore præcedente ab isto homine esse simpliciter, & non tantum esse hominem; quod est negare esse de supposito diuino, pro quo supponit hoc subiectum. Iste homo: negatio enim destruit totum id, quod significatur siue importatur per hoc subiectum Iste homo, scilicet suppositum, pro quo supponit Iste homo & humanitatem, quæ formaliter eisdem terminis significatur.

Quarto observandum est, quod esse simpliciter potest sumi duobus modis: Primo pro esse substantiali, quod distinguitur contra esse secundum quid, quod est esse accidentale: & in hoc sensu Christum aut Verbum incarnatum esse hominem, est quoddam esse simpliciter, quia est esse substantiale, & non accidentale. Alio modo sumi potest, esse simpliciter, prout est esse sine vlla additione seu determinatione; ut declarat Aristot. in secundo Topic. illis verbis simpliciter dico, quod nullo addito dico; & in hoc secundo sensu sumitur esse in illa

Resolutio. Ostenditur hanc propositionem: Iste homo, demonstrato Christo, incepit esse, falsam esse in proprietate sermonis.

illa secunda exponente, videlicet: iste homo immediate ante illud tempus non fuit; quia prædicatum illud non fuit, tollit esse abique vlla determinatione, & ita significat subiectum absolute non fuisse, non autem significat illud non fuisse hominem, aut aliquod esse tale non habuisse.

Postremo notandum est, SS. Patres, quorum dicta refert Vasquez disp. 67. cum aiunt, Christum esse nomen hominis, aut ad eam naturam, quia homo est, præcipue pertinere, & similia, nihil aliud voluisse significare, quam Christum esse verum hominem, sicut est verus Deus: Nec tamen per hoc negare voluerunt nomen hoc, Christum vel iste homo, cum ponitur ex parte subiecti, supponere materialiter pro supposito; vt hic etiam aduertit Aluar. disp. 71.

Conclusio. Ex quibus sequitur hæc VNICA CONCLUSIO: Hæc propositio est falsa: Christus, siue iste homo, demonstrato Christo, incepit esse. Hæc patet ex dictis.

Argum. CONTRA hanc conclus. sunt argumenta Scoti & Dur. quæ referunt & soluunt Capr. Caiet. Medi. & alij. Contra eandem sunt argumenta Vasquezii, quæ refert & soluit Aluar. in allegata disp. 71.

ARTICVLVS X.

Vtrum hæc sit vera: Christus secundum quod homo est creatura.

3. d. 4. q. 1. a. 2. q. 1. c. & q. 1. ad 1. Et disp. 10. q. 1. ar. 1. q. 2. & ar. 11. ar. 3. AD decimum sic proceditur. Videtur, quod hæc sit falsa, Christus secundum quod homo est creatura, vel incepit esse. Nihil enim in Christo est creatum nisi humana natura. Sed hæc est falsa Christus secundum quod homo est humana natura. Ergo hæc etiam est falsa, Christus secundum quod homo est creatura.

Præterea, prædicatum magis prædicatur de termino in reduplicatione posito, quam de ipso subiecto propositionis: sicut si dicam, corpus secundum quod coloratum, est visibile, sequitur, quod coloratum sit visibile. Sed hæc non est absolute (sicut dictum est) concedenda, homo Christus est creatura. Ergo neque hæc, Christus secundum quod homo, est creatura.

Præterea, quicquid prædicatur de quocunque homine, secundum quod homo, prædicatur de eo per se, & simpliciter: idem enim est per se, & simpliciter: idem enim est per se, & secundum quod ipsum, vt dicitur 5. Meta. Sed hæc est falsa, Christus est per se, & simpliciter creatura. Ergo etiam, hæc est falsa, Christus secundum quod homo est creatura.

Sed contra, omne quod est, vel est creator, vel creatura. Sed hæc est falsa, Christus secundum quod homo, est creatura.

Respondeo dicendum, quod, cum dicitur Christus, secundum quod homo, hoc nomen homo potest resumi in reduplicatione, vel ratione suppositi, vel ratione naturæ. Si quidem resumatur ratione suppositi, cum suppositum humana natura in Christo sit æternum, & increatum, hæc erit falsa, Christus secundum quod homo est creatura. Si vero resumatur ratione humane naturæ, siue secundum humanam naturam, conuenit sibi esse creaturam, vt supra dictum est. Sciendum tamen, quod nomen sic resumptum in reduplicatione, magis proprie tenetur pro natura, quam pro supposito: resumitur enim in vi prædicati, quod tenetur formaliter. Idem enim est dictum, Christus secundum, quod homo, ac si diceretur, Christus secundum, quod est homo. Et ideo hæc magis est concedenda, quam neganda, Christus secundum quod homo, est creatura. Si tamen adderetur aliquid, per quod traheretur ad suppositum, esset propositio magis neganda, quam concedenda, puta si diceretur, Christus secundum quod hic homo, est creatura.

Ad primum ergo dicendum, quod licet Christus non sit

A humana natura: est tamen habens humanam naturam. Nomen autem creatura natum est prædicari, non solum de abstractis, sed etiam de concretis: dicimus enim, quod humanitas est creatura. & quod homo est creatura.

Ad secundum dicendum, quod ly homo, secundum quod ponitur in subiecto, magis respicit suppositum: secundum autem, quod ponitur in reduplicatione, magis respicit naturam, vt dictum est. Et quia natura est creata, suppositum vero increatum: ideo licet non concedatur ista simpliciter, Homo Christus est creatura: conceditur tamen ista, Christus secundum quod homo, est creatura.

B Ad tertium dicendum, quod cuiuslibet homini, qui est suppositum solius naturæ humane, competit, quod non habeat esse, nisi secundum humanam naturam, & ideo de quolibet tali supposito sequitur, si secundum quod homo est creatura, quod sit creatura simpliciter. Sed Christus non solum est suppositum humane naturæ, sed etiam diuine, secundum quam habet esse increatum: & ideo non sequitur, si secundum quod homo, est creatura, quod sit simpliciter creatura.

Sensus Quæstii.

DUPLICEM sensum illius particulæ secundum quod, siue in quantum declarant expostiores infra notandi, dicentes eam posse sumi reduplicatiue aut specificatiue; videtur autem hic sumi specificatiue: quia sic etiam sumitur in conclusionibus, quarum sensus debet sensui quæstii consonare.

Forma Textus.

C PROPOSITA vna distinctione cum differentia membrorum ad inuicem, respondetur quæstio quatuor conclusionibus.

Distinctio est: Cum dicitur: Christus secundum quod homo, hoc nomen homo potest resumi in reduplicatione, vel ratione naturæ. Differunt hi duo modi, quod nomen resumptum in reduplicatione magis proprie tenetur pro natura, quam pro supposito: quod probatur: quia nomen resumitur in vi prædicati; quod tenetur formaliter; ergo magis proprie tenetur pro natura.

PRIMA CONCLVS. Si hoc nomen homo resumatur ratione suppositi, hæc erit falsa: Christus secundum quod homo, est creatura. Probatur quia suppositum humane naturæ in Christo est æternum & increatum; ergo.

SECUNDA CONCLVS. Si hoc nomen homo resumatur ratione humane naturæ, sic est vera dicta propositio. Probatur: quia Christo ratione humane naturæ, siue secundum humanam naturam conuenit esse creaturam, vt dictum est art. 8.

TERTIA CONCL. Hæc magis est concedenda, quam neganda: Christus secundum quod homo, est creatura. Probatur ex dicta differentia: quia nomen resumptum in reduplicatione magis proprie tenetur pro natura, quam pro supposito, &c.

VLTIMA CONCL. est: Si nomini homo adderetur aliquid in reduplicatione, per quod traheretur ad suppositum, esset propositio magis neganda. Declaratur in hac propositione: Christus secundum quod hic homo, est creatura: hæc enim tanquam falsa neganda est.

Expositio Textus.

PRO INTELLIGENTIA præsentis articuli tria notanda sunt.

Primum est, dictiones illas secundum quod, & in quantum dupliciter sumi posse, scilicet reduplicatiue & specificatiue, quas duas acceptiones explicat Med. super hoc art. & late Vasq. disp. 66. cap. 2. sumitur hic a D. Tho. secundo modo, scilicet specificatiue; vt hic obseruat Caiet. & post eum prædicti expostiores.

Secun-